

IZVOD IZ STUDIJE ZAŠTITE ZAŠTIĆENO STANIŠTE „GLINARA”

U skladu sa čl. 42 stav 9. Zakona o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 91/10-ispravka, 14/16, 95/18-dr. zakon i 71/21), Ministarstvo zaštite životne sredine objavljuje izvod iz studije zaštite na osnovu kojeg će zainteresovana javnost moći da identifikuje u prostoru definisane granice i režime zaštite područja III (treće) kategorije, Zaštićeno stanište „Glinara”.

Za Zaštićeno stanište „Glinara” utvrđuje se III (treća) kategorija – zaštićeno područje lokalnog značaja. Nalazi se na području opštine Palilula – grad Beograd, K.O. Višnjica. Obuhvata površinu od 30 ha 38 a 33 m², na kojoj se utvrđuje režim zaštite III (trećeg) stepena.

Na području zaštićenog staništa utvrđuje se režim zaštite III (trećeg) stepena.

Prilikom utvrđivanja vrednosti Zaštićenog staništa „Glinara” kao „područja koje obuhvata jedan ili više tipova prirodnih staništa značajnih za očuvanje jedne ili više populacija divljih vrsta i njihovih zajednica”, u obzir treba uzeti položaj zaštićenog područja u blizini višemilionskog urbanog centra, promene do kojih je došlo nakon antropogenog delovanja kao i sadašnjeg korišćenja ovog područja, pre svega, od strane lokalnog stanovništva.

Na Zaštićenom staništu „Glinara”, u čijem severnom delu dominira lesni odsek dužine 550 metara, nastao veštačkim putem, sa okolnim fragmentima stepe, na osnovu literaturnih podataka i terenskih istraživanja Zavoda za zaštitu prirode Srbije (2021-2022. godine), zabeležene su 53 vrste biljaka, 65 vrsta insekata, 7 vrsta vodozemaca, 7 vrsta gmizavaca i 55 vrsta ptica.

Od ukupnog broja evidentiranih vrsta, prema Pravilniku o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (poglavlje Prilozi) utvrđeno je sledeće:

- 6 vrsta biljaka ima status zaštićenih divljih vrsta,
- 11 vrsta insekata ima status strogo zaštićenih divljih vrsta,
- u odnosu na 7 vrsta vodozemaca, 6 je strogo zaštićeno a 1 je zaštićena vrsta,
- 4 vrste gmizavaca su strogo zaštićene,
- u odnosu na 53 vrste ptica, (9 su strogo zaštićene i 14 je zaštićeno.
- na aneksima Direktive o staništima (Direktiva 92/43/EEC o očuvanju prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta) se nalaze: 4 vrste insekata, 7 vrsta vodozemaca i 5 vrsta gmizavaca;

- na prilozima Direktive o pticama (Direktiva 2009/147/EC EU o zaštiti divljih ptica) se nalaze (poglavlje Prilozi) 32 vrste ptica;

- prema Bernskoj konvenciji (Konvencija o zaštiti evropskog divljeg živog sveta i prirodnih staništa) zaštićene su 4 vrste insekata, 7 vrsta vodozemaca, 6 vrsta gmizavaca.

Temeljnu vrednost područja čine tri strogo zaštićene vrste ptica koje se gnezde u lesnim odsecima nastalim aktivnošću čoveka u severnom delu zaštićenog područja: pčelarica *Merops apiaster*, bregunica *Riparia riparia* i crna čiopa *Apus apus*.

Takođe, Glinara je značajan ekološki koridor od lokalnog značaja za brojne vrste ptica koje su od nacionalnog i međunarodnog značaja za zaštitu, a koje su prisutne u okviru ekološki značajnog područja i međunarodno značajnog područja za ptice IBA „Ušće Save u Dunav” koje obuhvata prostor Pančevačkih ada, baru Revu i Forland leve obale Dunava i ušća Tamiša. U odnosu na navedene 32 vrste, prema Direktivi o očuvanju divljih ptica šest vrsta ptica su gnezdarice područja i koriste područje u značajnijoj meri: crna roda *Ciconia nigra*, bela roda *Ciconia ciconia*, osiçar *Pernis apivorus*, belorepan *Haliaeetus albicilla*, seoski detlić *Dendrocopos syriacus* i rusi svračak *Lanius collurio*. Seoski detlić *Dendrocopos syriacus* i rusi

svračak *Lanius collurio*, dok su ostale vrste samo u prolazu na seobi ili koriste Glinaru kao koridor za prelet tokom ishrane. U skladu sa SPEC kategorijama, dve vrste ptica su od globalnog značaja: grlica *Streptopelia turtur* i vivak *Vanellus vanellus*.

Terenskim istraživanjima i na osnovu literaturnih podataka, na području Glinare evidentirano je 7 vrsta vodozemaca od ukupno 23 vrste koje žive u Srbiji, što čini 30,43% njihovog diverziteta. Šest vrsta je strogo zaštićeno: šumska žaba (*Rana dalmatina*), gatalinka (*Hyla arborea*), obična krastača (*Bufo bufo*), crvenotrbi mukač (*Bombina bombina*), obična češnjarka (*Pelobates fuscus*) i istočna (sirijska) češnjarka (*Pelobates syriacus*), kao i velika zelena žaba (*Pelophylax ridibundus*), koja je u kategoriji zaštićenih vrsta. Obična češnjarka i istočna (sirijska) češnjarka imaju i status ugroženih vrsta na globalnom nivou.

Od gmizavaca je takođe zabeleženo 7 vrsta od ukupno 27 koje žive u Srbiji, što čini 25,93% njihovog diverziteta. Strogo zaštićene su 4 vrste: Eskulapov smuk (*Zamenis longissimus*), stepski smuk (*Dolichophis caspius*), ribarica (*Natrix tessellata*) i belouška (*Natrix natrix*), dok zidni gušter (*Podarcis muralis*), zelembač (*Lacerta viridis*) i livadski gušter (*Lacerta agilis*) nemaju status zaštićene vrste, ali su značajne za očuvanje celokupnog biodiverziteta.

Sve vrste vodozemaca i gmizavaca Glinare predstavljaju veoma značajne karike u trofičkim odnosima područja i neposredne okoline. Glinara je i značajno mesto za reprodukciju velike zelene *Pelophylax ridibundus* i livadske žabe *Rana temporaria* koje su registrovaneu tri plitke bare duž jugoistočne granice područja. Samim tim, od važnosti je i očuvanje ovih vlažnih staništa, koje su od značaja i za prisustvo drugih organskih vrsta koje treba detaljnije istražiti.

Fauna insekata područja obuhvata 65 vrsta iz redova pravokrilaca (Orthoptera), leptira (Lepidoptera), tvrdokrilaca (Coleoptera) i mrežokrilaca (Neuroptera). Od navedenog broja, 11 vrsta je strogo zaštićeno u Srbiji, od kojih 4 ima i međunarodnu zaštitu, odnosno nalazi se na prilogima Direktive o staništima i Bernske konvencije.

Najznačajniji predstavnici insekata su:

- *Acheta domestica* (panonski skakavac) – strogo zaštićena vrsta pravokrilaca,
- 4 strogo zaštićene vrste leptira – *Zerynthia polyxena* (uskršnji leptir), *Papilio machaon* (lastin repak), *Pieris brassicae* (veliki kupusar) i *Lycaena dispar* (veliki dukat),
- 4 strogo zaštićene vrste tvrdokrilaca – *Cerambyx cerdo* (hrastova strižibuba), *Lucanus cervus* (jelenak), *Oryctes nasicornis* (nosorožac) i *Onthophagus furcatus* (mali balegar),
- jedna strogo zaštićena vrsta mrežokrilaca – *Myrmeleon formicarius* (mravlji lav).

Na prilogima Direktive o staništima (Council Directive 92/43/EEC) i Bernske konvencije (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, ETS No. 104) su navedeni: leptiri *Zerynthia polyxena* (uskršnji leptir) i *Lycaena dispar* (veliki kupusar) i tvrdokrilci *Cerambyx cerdo* (hrastova strižibuba) i *Lucanus cervus* (jelenak).

Osim prirodnih vrednosti, na Glinari je posebno značajno stanište nastalo formiranjem – lesnog odevka dužine 550 metara u kome se gnezde tri strogo zaštićene vrste ptica: pčelarica, bregunica i crna čiopa. Otvoreni lesni profili u Glinari, stvoreni antropogenim aktivnostima prilikom eksploatacije lesa i lesoidnih gлина, omogućuju da se u kontinuitetu, u poslednjih skoro milion godina, prati kompletan razvoj lesnih i pogrebenih – fosilnih horizonata, kao i karakteristične morfološke oblike i pojave na površini (u reljefu). A potom i popunjavanje slobodnih niša za određene organske vrste, u ovom slučaju divljih vrsta ptica.

Povrh svega, Glinara ima socijalnu, kulturnu, turističko-rekreativnu i naučno-istraživačku funkciju. Nalazi se u sklopu zaštićene vizure koja se pruža sa Milićevog brda ka ušću Save u Dunav. Pešački je koridor u gradskoj sredini i ima važnu ulogu u sistemu zelenila grada. „Analiza zona teoretskih vidljivosti“ predela (*Zone of Theoretical Visibility*) je pokazala da u radijusu od 9.500 m postoji vizuelna komunikacija između Glinare i značajnih područja centra Beograda, Banatske nizije, Zvezdarske šume, Velikog ratnog ostrva, starog dela Zemuna i kule Gardoš.

OPIS GRANICA PRIRODNOG DOBRA

Granica Zaštićenog staništa „Glinara” počinje od najjužnije tačke dobra tj. od tromede katastarskih parcela br. 2015/64, 2015/115 i 2015/49 (KO Višnjica) i nastavlja u smeru severa spoljašnjom granicom kat. parc. br. 2015/49, 2015/48, 2015/34, 2015/28, 2015/27, 2015/26, 2015/25, 2015/24, 2015/23, 2015/22, 2015/21 do kat. parc. br. 2103 koju preseca u tačkama sa koordinatama X=464569 Y=4963098 i X=464573 Y=4963101 odakle nastavlja ka severu spoljnom granicom kat. parc. br. 1824/88, 1824/87, 1824/86, 1824/85, 1824/84, 1824/83, 1824/82, 1824/81, 1824/80, 1824/64 do kat. parc. br. 1824/68 koju preseca u tačkama sa koordinatama X=464533 Y=4963414 i X=464537 Y=4963416 odakle nastavlja ka severu spoljnom granicom kat. parc. br. 1824/28, 1824/27, 1823, 1824/23, 1823 do najsevernije tačke dobra tj. tromede kat. parc. br. 2109, 1822, 1823. Odatle granica nastavlja ka jugu spoljnom granicom kat. parc. br. 1823, 1812, opet 1813, 1824/43, 1824/42, 1824/68, 1824/51, 1824/45 do tački sa koordinatama X=464752 Y=4963161 i X=464755 Y=4963162 odakle nastavlja ka jugu spoljnom granicom kat. parc. br. 1824/49, 1824/50, 1824/45, 1824/94, 1824/95, 1824/96, 1824/97, 2103, 1824/99, 1824/102, 1824/103, 1824/104, 1824/105, 1824/106, 1824/107, 1824/101, 1824/100 do tromede kat. parc. br. 1824/100, 2103 i 2105 gde preseca kat. parc. br. 2103 u tačkama sa koordinatama X=464860 Y=4962709 i X=464854 Y=4962706 odakle nastavlja ka zapadu spoljnom granicom kat. parc. br. 2015/63, 2015/62, 2015/61, 2015/60, 2015/59, 2015/58, 2015/57, 2015/56, 2015/55, 2015/54, 2015/53, 2015/52, 2015/51, 2015/50, 2015/49 do početne tačke opisa granice tj. tromede katastarskih parcela br. 2015/64, 2015/115 i 2015/49 (KO Višnjica).

Popis katastarskih parcela na području Zaštićenog staništa „Glinara”

GRAD BEOGRAD, OPŠTINA PALILULA – KO Višnjica: 1812, 1823, 1824/23, 1824/27, 1824/28, 1824/29, 1824/30, 1824/31, 1824/32, 1824/33, 1824/34, 1824/35, 1824/36, 1824/37, 1824/38, 1824/39, 1824/40, 1824/41, 1824/42, 1824/43, 1824/45 (deo), 1824/49, 1824/50, 1824/51, 1824/55, 1824/56, 1824/57, 1824/58, 1824/59, 1824/60, 1824/61, 1824/62, 1824/63, 1824/64, 1824/68 (deo), 1824/80, 1824/81, 1824/82, 1824/83, 1824/84, 1824/85, 1824/86, 1824/87, 1824/88, 1824/89, 1824/90, 1824/91, 1824/92, 1824/93, 1824/94, 1824/95, 1824/96, 1824/97, 1824/99, 1824/100, 1824/101, 1824/102, 1824/103, 1824/104, 1824/105, 1824/106, 1824/107, 2015/21, 2015/22, 2015/23, 2015/24, 2015/25, 2015/26, 2015/27, 2015/28, 2015/34 (deo), 2015/35, 2015/36, 2015/37, 2015/38, 2015/39, 2015/40, 2015/41, 2015/42, 2015/43, 2015/44, 2015/45, 2015/46, 2015/47, 2015/48, 2015/49, 2015/50, 2015/51, 2015/52, 2015/53, 2015/54, 2015/55, 2015/56, 2015/57, 2015/58, 2015/59, 2015/60, 2015/61, 2015/62, 2015/63, 2103 (deo).

REŽIMI ZAŠTITE

Na zaštićenom području dominiraju izmenjena staništa tako da je za dalje očuvanje prirodnih vrednosti neophodno sprovođenje odgovarajućih mera aktivne zaštite. Iz tog razloga predlaže se primena režima III (trećeg) stepena zaštite na celom zaštićenom području.

U režimu III stepena zaštite generalno se mogu vršiti upravljačke intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja, razvoj sela i unapređenje seoskih domaćinstava, uređenje objekata kulturno-istorijskog nasleđa i tradicionalnog graditeljstva, očuvanje tradicionalnih delatnosti lokalnog stanovništva, selektivno i ograničeno korišćenje prirodnih resursa i prostora uz potrebnu infrastrukturnu i drugu izgradnju.

Osim mera zabrana koje su definisane članom 35. Zakona o zaštiti prirode i Uredbom o režimima zaštite („Službeni glasnik RS”, broj 31/12) određuju se i sledeće dodatne mere zaštite kako bi se izbeglo ugrožavanje temeljnih vrednosti zaštićenog područja.

U režimu zaštite III stepena **zabranjuje se**:

- kretanje posetilaca i bilo kog tipa vozila i mehanizacije u zoni od najmanje 200 m od vertikalnih odseka sa rupama u kojima se gnezde ptice u periodu gnežđenja ptica od 25. aprila do 25. jula;
- iskopavanje i korišćenje lesa,
- svaki oblik degradacije lesnih odseka – bušenje rupa, postavljanje kočica za penjanje i bilo kakvih privremenih objekata, osim za potrebe centra za posetioce od strane upravljača;
- organizovanje masovnih manifestacija;
- buka u periodu razmnožavanja i podizanja mladih bregunica, pčelarica i crnih čioapa,
- lov u granicama i u zoni 500 m od spoljne granice zaštićenog staništa;
- isušivanje i zasipanje bara;
- paljenje vatre,
- vožnja motornih vozila bilo kog tipa uključujući kvadove i motocikle;
- formiranje deponija;
- primenjena geološka istraživanja u cilju utvrđivanja rezervi za komercijalnu eksploataciju mineralnih sirovina, podzemne vode i geotermalnih resursa;
- izgradnja solarnih elektrana;
- izgradnja vikendica, naselja i otvaranje građevinskog područja;
- izgradnja privrednih, industrijskih i energetske objekata;
- izgradnja sportsko-rekreativnih kompleksa, sportskih objekata (sportske hale, zatvoreni bazeni, sportski baloni, sportski stadion);
- izgradnja objekata za upravljanje otpadom.

U režimu zaštite III stepena **ograničava se**:

- kretanje posetilaca i bilo kog tipa vozila i mehanizacije u zoni od najmanje 200 m od vertikalnih odseka sa rupama u kojima se gnezde ptice izvan perioda gnežđenja ptica (pre 25. aprila ili posle 25. jula);
- sprovođenje antierozionih mera;
- radovi na održavanju i revitalizaciji autohtonih staništa;
- uklanjanje invazivnih i alohtonih vrsta;
- izgradnja objekata za potrebe očuvanja, unapređenja i prikazivanja prirodnog dobra;
- turizam manjeg obima koji za cilj ima promociju i prezentaciju prirodnih vrednosti;
- izgradnja turističke infrastrukture na manje, privremene objekte koji su primarno namenjeni prezentaciji prirodnih vrednosti;
- izgradnja manjih privremenih sportskih objekata, trim staze, staze zdravlja, biciklističke staze i pratećih objekata manjeg gabarita u funkciji turističke infrastrukture i u skladu sa sportskom namenom, čijim korišćenjem ne bi bile ugrožene temeljne vrednosti prirodnog dobra.